CAPITOLUL V.

SUFIXELE DE ORIGINE NEOGREACĂ.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE.

ADĂ *(-ádâ).*

Observaţie. —Mr. —Şi *-aδă.*

Funcţiunea.

UN SUBSTANTIV FEMININ.

Virγinaδă (Dal.), *virγinádă* (Pap.B.) 'vierge' = *virγiră* (Dal.).

Originea: *-άδα* (Capidan, 11), introdus prin
Aγriadă Bot. 'chiendent' (Dal.) < ἀγριάδα.
Filadă 'carnet' (Mih.) < φυλλάδα.
Nustimaδă 'plaisir, goût' < νοστιμάδα.
Zărcadă (Pap.B.), *zîrcaδă* (Dal.) 'chevreuil' < ζορκάδι.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-adă* sunt feminine, pl. *-ade.*

ARγĬO *(-arγĭó).*

Observaţie. —Mr.

Funcţiunea.

COLECTIVE.

Fitarγĭo 'mulţime, cîrd de fete' (Dal.) < *feată.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

LOCUINŢA DESTINATĂ UNEI COLECTIVITĂŢI.

Purcarγĭo 'porcherie, étable à porcs' (Dal.) < *porc.*

LOCUL UNDE SE FABRICĂ CEVA.

Tabacarγĭo 'tannerie' (Dal.) < turc. *tabbak* 'tanneur'.

Originea: -αρειό (G. Pascu), introdus prin:
Castanarγĭo 'châtaigneraie' (Dal.) < *καστναρειό = καστανέων.
Chiramarγĭo 'tuilerie' (Dal.) < *κεραμαρειό = κεραμεῖον, cf. κεραμάρης 'tuilier'.
Putanarγĭo 'bordel' (Dal.)—πουταναρειό.

Pentru *purcarγĭo* cf. γουρουναρειό 'étable à porcs' < γουρούνι 'porc'.

Genul şi Flexiunea.

Substantivele în *-γĭo* sunt masculine şi fac pl. în *-ĭadzĭ.*

Ă *(-â').*

Observaţie.—Mr.

Funcţiunea.

NOMINA AGENTIS.

Amiră 'empereur' (Dal.) < turc. *amir,* ngr. ἀμιρᾶς.
Gindărmă(ŭ) 'gendarme' < it. *gendarme.*

Originea: -ᾶ(ς) (G. Pascu), introdus prin:
Amîxă, pl. *-adzĭ,* 'charretier' (Dal.) < ἀμαξᾶς pl. ἀμαξάδες.
Sămără, sumără 'faiseur de bâts' (Pap.B.) < σαμαρᾶς pl. σαμαράδες.

Genul şi Flexiunea.

Substantivele în *-ă* sunt masculine şi fac pl. în *-ádzĭ.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

EAŬĂ *(-ĕáŭă)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

Abstracte.

Pîlîreaŭă 'descărcătură de puştĭ, salvă de puştĭ' (Dal.) < turc. *palîr-palîr* 'imite une action prompte et tumultueuse,' cf. şi *palîrdî* 'bruit tumultueux'.

Concrete.

OBIECTUL.

Liseaŭă 'uşă la o tîrlă făcută din nuele, împletitură de nuele' (Dal.) < *leasă*.

Mîzeaŭă 'cosmetic cu care femeile îşi înnegresc părul' (Dal.) < turc. *mazî* 'noix de galle'.

LOCUL UNDE SE FABRICĂ CEVA.

Ghizireaŭă 'locul la stînă unde se fĭerbe zărul pentru a se scoate urda' (Dal.) < alb. *gizar* 'ajutorul celuĭ care face brînză'.

Pipirŷiaŭă 'poivron' (Dal. sub *pipercă*) < bulg. *piper* 'poivre, poivrier', ngr. πιπεριά 'poivrier'.

Piştireaŭă 1. 'antre, grotte, caverne', 2. 'grand rocher' (Pap. B. Dal.) < bulg. *peştera, peşterea* 1. ngr. μπιστέρη, μπιστερή 1 (G. Meyer, Ngr. St. II 44), μπιστιριά 'précipice, rocher' (G. Meyer, Ngr. St. III 82).

SUFIXE COMPUSE.

-îreaŭă *(=-ar+-eaŭă)*.

Ghĭustîreaŭă 'coup de main sur la nuque' (Dal.) = *ghĭuştă* idem (Dal.), alb. *grust* idem < bulg. *grâşt* 'le creux dela main, poignée'.

Sutîreaŭă 'centaine' (Dal.) = *sută*.

Originea: -ιά (G. Pascu), introdus prin :

Arîmîdeaŭă pl. *-ei* 'şirag de usturoĭŭ, de ceapă' (Dal.) < ἀρμαθιά 'rangée, file, chapelet d'oignons'.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Azvistireaŭă pl. *-ei* 'locul unde se face var, varniţă' < *ἀσβεσταριά < ἄσβεστος, ἀσβέστη 'vaı', de unde *azvesti* 'var' (Pap. B.), *azvistar* 'negustor sau fabricant de var' (Dal.).

Biducl'aŭă pl. *-ei* 'pĭedică la trîntă' (Dal.) < *πεδουκλιά = πεδούκλωμα.

Clivîtîreaŭă 'raisin de treille' (Dal.) < κληματαριά.

Cundicheĭ s. f. pl. 'lovituri cu patul puştiĭ' (Dal. sub *cunduchĭă*) < κοντακιά.

Cundil'aŭă pl. *-ei* 'signature' (Dal.) < κονδυλιά.

Filureaŭă pl. *-ei* 'tilleul' (Dal.) < φιλουριά.

Pişteaŭă 'culière' (Dal.) < πιστιά.

Tigîńaŭă pl. *-ei* 'carne de porc friptă' (Dal.) < τηγανιά 'une poêlée'.

Trandafl'aŭă 'rosier, rose' < τριανταφυλλιά.

Uheaŭă pl. *-eali* 'vipère' (Dal.) < ὀχιά.

Zvîrcîreaŭă 'coup de main sur la nuque' (Dal.) < σβερκλιά (G. Meyer, Ngr. St. II 66).

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-eaŭă* a trecut :

Sireaŭă 'file, ligne, suite, continuation' (Dal.) < turc. *sîra*, ngr. σειρά.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-eaŭă* sunt feminine şi fac pl. *-ei*, *-eĭ*.

ĬAZMĂ *(-ĭázmâ)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN SUBSTANTIV ABSTRACT.

Murghĭazmă 'crepuscule' (Dal.) < *(a)murgu* 'sombre'.

Originea : -ιασμα (G. Pascu), introdus prin :

Ghĭazmă 'eau bénite' (megl.) < ἅγιασμα.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

ICHE *(-ike)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

Abstracte.

Slutichĭă 'sluţenie' (Dal.) < *slut.*

Bîtichĭă 'combat, bataille' (Dal. sub *aleadziri*) < *bat.* — Obed. dă *bătic.*

Originea: -ίκι, -ήκι (G. Pascu), introdus prin :

Pîtichĭă 'pédale' (Dal.) < πατήκι.

Sihăricl'ă 1. 'récompense qu'on donne à celui qui apporte une bonne nouvelle' (Mih.), *sihăriche* (Pap.B.), *sihîrichĭă* (Dal.) 2. 'bonne nouvelle' < συγχαρίκια, συγχαρήκια 1.

IE *(-ĭe)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

Concrete.

POSESORUL UNEI CALITĂŢI PRIN EXCELENŢĂ.

Căpie 'chef' (Pap.B.) < *cap.*

OBIECTUL FĂCUT DIN PRIMITIV.

Pirgurie (Mih.), *pirγurĭă* (Dal.) 'viţă înălţată pe haragĭ în formă de boltă, raisin de treille' < *pergură* (Mih.), *perγură* (Dal.) = lat. *pergula* 'treille', de unde şi it. *pergola,* friul. *piergule, piargule,* ngr. πέργουλο, περγουλιά (G. Meyer, Ngr. St. III 53), alb. *pĭergulâ.*

COLECTIVE.

Gl'indurie (Dal.) < *gl'indură.*

LOCUL PE CARE SE AFLĂ O COLECTIVATE DE PLANTE.

Bumbîchiă 'lieu planté de coton' (Dal.) < *bumbac.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

NUME DE ŢĂRI.

Arbinăşia 'Albanie' (Mih.) < *Arbines* pl. *-eşĭ* 'Albanais' (Mih.).
Magĭăria 'Hongrie' (Mih.) < *Magĭar* 'Hongrois' = turc. *mağar*.
Misirie 'Égypte' (Pap.S.) < turc. *Missir* idem.
Nimţia 'Autriche' (Mih.) < *Neamţ* 'Autrichien, Allemand' (Mih.) — bulg. *neameţ*.

Abstracte.

Derivate dela substantive.

Lugurie (Mih. Pap.B.), *lugrie* (Pap.B.), *luɣurie* (Obed.), *luɣuriă*, *luɣriă* (Dal.) = *lucuru* 'lucru' (Mih.).
Pîvrie 'frică' (Dal.) < lat. *pavore*?

Derivate dela verbe.

Bîtie 'combat, bataille; altercation' (Dal.) < *bat*.

VARIANTĂ.

-urie.

Din *lugurie*, *pirgurie*, *gl'indurie* s'a extras *-urie*, cu care s'a derivat:

Drăcurie (Pap.B.), *drîcuriă* (Dal.) 'drăcie' < *drac*.

SUFIXE COMPUSE.

-ărie (=*-ar*+*-ie*).

Amirărie 'împărăţie' (Obed.) < turc. *amir*.
Văcărie 'troupeau de vaches' (Pap.B.) < *vacă*.

Originea: *-ία* (Capidan, 55), introdus prin:
Aδinîmiă 'slăbiciune fizică şi morală' (Dal.) < ἀδυναμία.
Aɣripniă 'insomnie, veghere' (Dal.) < ἀγρυπνία.
Andîrsiă 'revoluţie, răscoală' (Dal.) < ἀνταρσία.
Apuriă 'ciudă, uimire' (Dal.) < ἀπορία.
Cupriă (Dal.), *coprăe* (Pap.S.) 'gunoiŭ' < κοπρία.
Filantropie (Dal.) < φιλανθρωπία.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Filutiṅiă 'ambiţie, gelozie, emulaţie' (Dal.) ‹ φιλοτιμία.
Furtiă 'sarcină, povară, încărcătură' (Dal.) ‹ φορτίον, pl. φορτία.
Irṅie 'pustiu, deşert' (Dal.) ‹ ἐρημία.
Isturie 'istorie, istorioară' (Dal.) ‹ ἱστορία.
Lămbie 'flacără strălucitoare' (Pap.B.) ‹ *λαμπία ‹ λάμπω 'briller, luire'.
Mîɣiriă 'mîncare, bucate' (Dal.) ‹ μαγειρία.
Mîrtiriă 'mărturie' (Dal.) ‹ μαρτυρία.
Murminiă 'cele 12 zile ale luĭ August, pe cari păstoriĭ le observă, şi după acestea deduc cum are să fie timpul pentru cele 12 luni, bun orĭ rău' (Dal.) ‹ μοῖρα 'destin, sort' + ἑρμηνεία 'interprétation', ὁρμηνεία 'conseil'.
Nutiă umiditate, igrasie' (Dal.) ‹ νοτία.
Sirmiă 'un fel de influenţă' (Dal.) ‹ *συρμία = συρμός.
Turchie 'Turcia' (Pap.B.) ‹ Τουρκία.
θămăturɣie 'miracol, minune' (Pap.B.) ‹ θαυματουργία.
Vurgărie 'Bulgaria' (Pap.B.) ‹ βουργαρία.
Xinitie 'străinătate' (Pap.B.) ‹ ξενιτεία.
Zîvɣiă 'înşelăciune la joc' (Dal.) ‹ ζαβία 'sottise, folie'.
Pupădiă 'preuteasă, (megl.) ‹ παπαδιά.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-ie* au trecut :
Arnie 'pilă' (Dal.) ‹ ῥινί.
Cupie 'turmă' (Dal. Pap.S). ‹ κοπή (Aravant).
Cutiă (Dal.) ‹ κουτί.
Filiă 'felie, bucată' (Dal.) ‹ φελί.
Furṅiă 'cauză, motiv' (Dal.) ‹ ἀφορμή.
ɣiliă 'sticlă' (Dal.) ‹ γυαλί.
Hîrɣiă, hîrîɣiă 'zorĭ de ziuă' (Dal.) ‹ χαραγή.
Huliă 'fiere' (Dal.) ‹ χολί.
Huniă 'pîlnie' (Dal.) ‹ χουνί.
Iniă 'fierul pluguluĭ (Dal.) ‹ ὑνί.
Ipuhiă 'epocă, ocazie' (Dal.) ‹ ἐποχή.
Limîrɣiă 'lăcomie' (Dal.) ‹ λαμαργία
Lîrdiă 'slănină' (Dal.) ‹ λαρδί.
Luɣii (Dal.), *lughie* (Pap.B.) 'fel, chip' ‹ λογή.
Mîmiă 'moaşă, sage-femme' (Dal.) ‹ μαμμή (Thumb) = μάμμη.
Nisiă 'insulă' (Dal.) ‹ νισί.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Pîhnie 'iesle' (Dal.) < παχνί.
Purii 'piatră poroasă' (Dal.) < πουρί.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-ie* sunt feminine şi fac la pl. *-ĭĭ*.

ISC *(-isk)*.

Observaţie.— mr.

Functiunea.

UN DIMINUTIV.

Murişli s. f. pl. 'ruines' (Mih.) < *mur* 'mur' (Dal.).

Originea: -ίσκον (G. Pascu), introdus prin :
Cîniscu 'don' (Dal.) < κανίσκι.

IR *(-ir)*.

Observaţie. — Megl.

Funcţiunea.

NOMEN INSTRUMENTI.

Cĭucutir s. et. 'petit marteau' (megl.) < *cĭucutescu* 'frapper' (Dal. Pap.B.), *cĭocut* 'choc' (Pap.B.).

Originea: -ήρι(ον) (G. Pascu), introdus prin :
Clîdiftir 'serpe, serpette' (Dal.) < κλαδευτήρι.
Clundir 'clondir' (megl.) < κλοντήρι, κρυοντήρι 'vase de terre, cruche'.

IȣRĂ *(-iȣră)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN DERIVAT.

Scîntăliȣră 'étincelle' (Pap.B.) = *scînteal'e*, cf. ngr. Epir σκαντζιλίθρα (Aravant.).

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Originea: -ήθρα (G. Pascu), introdus prin :
Culimviðră 'cristelniță' (Dal.) < κολυμβήθρα.
Mizitră 'urdă' (Mih.) < μυζήθρα (Aravant.).

Observație.
Unele derivate neogrece în -ήθρα au și variante în -ίδα astfel : μολιβήθρα și μολιβίδα 'lumignon', ξινίθρα, ξυνίθρα și ξινίδα 'oseille'. Cuvântul καυκαλήθρα a trecut în alb. subt ambele forme *kafkaliðră* și *kafkaliðe* (G. Meyer, Alb. St. V. 81).
In mr. întâlnim : *diftilide* 'degetar' (Mih.) < δακτυλήθρα 'dé à coudre', δακτυλίδι, δαχτυλίδι (Thumb) 'bague'.
Ca derivat mr. ar puteà fi considerat *măscălidă* 'persoană care nu e îmbrăcată ca toată lumea' (Mih.) < *măscără* 'neruşinat' (Mih.) — ngr. μασκαρᾶς, turc. *maskhara* 'bouffon, mascaron'.
Cuvântul *fuscîlidră* 'beşică ce se ridică când apa e agitată' (Dal.) < φουσκαλίδα.

IŬ *(-iŭ).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

COLECTIVE.

Colective relative.

Limniŭ 'mulțime de lemne' (Dal.) < *lemn.*
Strîńiŭ 'mulțime de haĭne' (Dal.) < *straĭu.*

Colective absolute.

Armîniŭ 'Romînimea' (Pap.B.) < *Armîn.*

LOCUL PE CARE SE AFLĂ O COLECTIVITATE DE PLANTE.

Pîl'uriŭ 'loc plin de mărăcinĭ, spinĭ' (Dal.) < *pîl'ur* 'spin, mărăcine' (Dal.).

Originea: -ίο, -είον (G. Pascu), introdus prin :
Pîrnîriŭ 'lieu planté d'yeuses' (Dal.) < *πρινάρίο, *πουρναρίο < πρινάρι, πουρνάρι 'yeuse', de unde şi mr. *pîrnar* (Dal.).

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-iŭ* au trecut:
Apuchiŭ 'éloignement' (Dal.) < ἀποχή.
Iasimiŭ 'jasmin' (Obed.) < ἰασεμί.
Maθitiŭ 'şcolar' (Mih.) < μαθητής.
Ziliŭ 'gelozie, invidie' (Pap. B. Dal.) < **ziliu*, *ζήλιον=ζήλια cf. varianta *zilíe* (Dal.) < ζήλια.

Genul şi Pluralul.

Colectivele sunt masculine şi se întrebuinţează numai la sg. — *Apuchiŭ, ziliŭ* sunt eterogene, pl. *-urĭ*; *maθitiŭ* este masculin, pl. *maθitĭadzĭ*; — *ĭasimiŭ* este masc.

IZMĂ *(-'izmâ).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN ABSTRACT.

Asparismă (Obed.), *asparizmă* (Dal.) 'épouvante' < *asparu* 's'effrayer'.

UN CONCRET.

Nimusorizmă 'monceau de neige' (Dal.) < *ninsoare.*

Originea: -ισμα (Capidan, 65), introdus prin:
Arhizmă 'commencement' (Pap. S.) < ἄρχισμα.
Artirismă 'surabondance' (Mih.) < ἀρτήρισμα.
ńurizmă (Dal.), *arńurizmă* (Pap. B.) 'odeur' < μύρισμα 'l'action de sentir ou de flairer'.
Stolĭsmă 'ornement, parure' (Mih.) < στόλισμα.
Zvorizmă 'force' (Dal.) < σβούρισμα 'bruissement'.
Lunizmă 'aluviune ce se face pe margina uneĭ ape cînd se abate din albiea sa' (Dal.) este obscur.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-izmă* a trecut:
Stihismă 'pari' (Mih.) < στίχημα.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-izmă* sunt feminine şi fac pl. în *-i*, afară de *nimusorizmă* pl. *nimusorizmati*.

ÎRIŬ *(-îríŭ)*.

Observaţie.—Mr.—Intr'un exemplu *î* s'a preſăcut în *u*.

Funcţiunea.

COLECTIVE.

Derivate dela substantive.

Cîlîriŭ 'mulţime de caĭ' (Dal.) < *cal.*
Cîprîriŭ 'mulţime de capre' (Dal.) < *capră.*
Vîcîriŭ 'mulţime de vacĭ, troupeau de vaches' (Dal.) < *vacă.*
Strîńiriŭ 'mulţime de haĭne' (Dal.) < *strańu.*

Derivate dela adiective.

Stirpuriŭ 'troupeau de brebis stériles' (Dal.) < *sterpu.*

AUGMENTATIVE

Pulpîriŭ = *pulpă* mare (Dal.).

O CANTITATE MARE.

Lîptîriŭ = *lapte* mult (Dal.).

Originea: *-αρ(ε)τό* (G. Pascu).—Sufixul formează un dublet cu *-arγĭó.*

γîvrîriŭ 'lieu planté de charmes' (Dal.)—*γavru* 'charme' (Dal.) = γάβρος (G. Meyer, Ngr. St. II 24, 102), bulg. *gabâr.*

OANĂ *(-ŏánâ)*.

Observaţie. — Megl.

Funcţiunea.

FEMININE.

Nume comune.

Grăpcĭoană 'fossette de la nuque' (megl.) < **gropce* < *groapă.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Nume de animale.

Cărticĭoană 'taupe' (megl.) = bulg. *kârtiţa.*
Cucuşoană 'pou de volaille' (megl.) < bulg. *kokoşiĭ* 'de poule, de volaille', cf. şi bulg. *kokoşniki* 'les poux de volaille'.

Nume de plante.

Grişoană 'groseille' (megl.) = dr. *agrişă.*
Lişicĭoană 'raisin noir' (megl.) – bulg. *lisičina* 'espèce de raisin commestible'.
Măndzoană 'nom d'une plante' (megl.) – *mǫndz* 'mînz'?

Originea: -ῶνα (G. Pascu), introdus prin :
Arîvoană 'cadeau de fiançailles' (Dal.) < ἀρραβῶνα 'fiançailles'.
Cucoană (megl.), *cuconă* (Dal.) 'dame, madame' < κοκκῶνα.
Culoană 'colonne, poteau' (Dal.) < κολῶνα.
Lehoană (Pap.S.), *lihoană* (Dal.) 'accouchée' < λεχῶνα.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-oană* sunt feminine şi fac pl. în *-i* (=dr. *-e*).

OPLU *(-óplu).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

DIMINUTIVE.

Un diminutiv propriu zis.

Ţirboplu 'jeune cerf' (Dal.) < *ţerb.*
Ursoplu n. de famille (Pap. B.), prop. dit. 'jeune ours' < *ursu.*

Un diminutiv alintător.

Gĭunoplu (Dal.) = *gĭone* 'jeune, vaillant'.

Originea: -όπουλον (G. Pascu).

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-oplu* sunt masculine.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

SĂ *(-'sâ)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN SUBSTANTIV FEMININ.

Dracsă 'drăcoaică' (Dal.) < *drac*.

Originea: -'ισσα (Capidan, 58), introdus prin :

Arapsă 1. 'Négresse', 2. Zool. 'pasăre din familia privighetorilor de culoare negricioasă' (Dal.) < ἀράπισσα 1.

Hanumsă 'femme turque' (Dal.) — χανούμισσα (Acest cuvânt ngr. este atestat la G. Meyer, Alb. Wört. sub *anâm*).

Mastorsă 'femme habile (Pap.B.) < μαστόρισσα 'maîtresse, ouvrière, femme habile'.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-să* sunt feminine, pl. *-i*.

ULI *(-úli)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN SINGUR DERIVAT.

Păţuli 'Pîcală' (Pap.B.) < *păţăscu*.

Originea: -ούλι (G. Pascu).

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-uli* a trecut :

Mîxuli 'produsul oilor în lapte' (Dal.) < turc. *mahsul* 'produs', de unde şi ngr. μαξούλι 'produsul anual în lapte al oilor', alb. *maksul* 'produsul unuĭ imobil, unuĭ copac, etc.'.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

SUFIXELE ADIECTIVALE.

ALIC *(-álik)*.

Observaţie. — Megl.

Funcţiunea.

UN DERIVAT.

Mutăfal'cu 'taciturne' (megl.) < *mut.*

Originea: -άλικος (G. Pascu).

IAR *(-ĭár)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

CONŢINUTUL.

Gîgîńar 'găunos, poros, zbîrcit, cu pete pe faţă' (Dal.) < *gogon* (dr.) 'umflătură'.

Cîpricĭar 'capricieux' (Dal.) < *cîpricĭŭ* 'caprice' (Dal.)

POSESORUL UNEI CALITĂŢI PRIN EXCELENŢĂ.

Bîbîl'ar 'bîrfitor, flecar, limbut' (Dal.) < *bîbîlescu* 'trăncănesc, flecăresc' (Dal.).

Gudil'ar 'căruĭa-i place dezmĭerdarea, complimentele' (Dal.)< *gădil* (Pap.B.).

Plîńar 'care tot plînge' (Dal.) < **plînghĭar* < *plîngu.*

Originea: -ιάρης, -ιάρις (G. Pascu), introdus prin :

Azvărńar 'care se tăvăleşte pe jos, se spune maĭ ales despre copiĭ' (Pap.B.) < σβαρνιάρις 'pers. care-şĭ tîrîe haĭnele pe jos' (G. Meyer, Ngr. St. II 56).

Dicuńaru (Mih.), *δicuńar* 'mendiant' < διακονιάρης.

Zil'ar 'jaloux, envieux' (Pap.B.) < ζηλιάρης.

Pentru *plîńar* cf. κλαψιάρης 'pleureur' < κλάψα 'plainte, larmes, lamentation'.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

IARICU *(-ĭáriku).*

Observaţie.—Mr. megl—Şi *-ĭeric, -ĭarcu, -arcu.*—Fem. *-arcă.*

Funcţiunea.

POSESORUL UNEI CALITĂŢI PRIN EXCELENŢĂ.

Derivate dela verbe.

Gudil'arcu 'căruĭa-ĭ place desmĭerdarea' (Dal.) < *gădil'u* (Mih.), *gădilu* (Mih.), *gădil* Pap. B.).

Pizueric 'batjocoritor' (Mih.) < *pizuesc* 'batjocoresc' (Mih.).

Zburɣĭarcu 'vorbareţ' (Dal.) < *zburăscu* 'vorbesc'.

Zgurńaric (Pap. B.), *zgurńeric* (Mih.) 'scotocitor' < *zgurńescu* 'scotocesc' (Mih. Pap.B.).

Jindaricu 'nărăvaş despre caĭ' (Dal.) < *jinduesc* 'nărăvesc' (Mih.).

Derivate dela adiective.

Acrearcu 'supărăcĭos, căruĭa nu-ĭ place societatea' (Dal.) < *acru.*

Viţearcu 'vicieux' (Dal.) < it. *vizio.*

Derivate dela substantive.

Cîprîcearcu 'capricieux' (Dal.) < *cîpricĭu* (Dal.).

Cîtrîcearcu 'méchant, mauvais' (Dal.) < *cîtraţă* 'malheur' (Dal.).

Inimarcu 'courageux, hardi' (Dal.) < *inimă* 'coeur'.

Nizearcu 'capricieux' (Dal.) < *năzĭ* 'caprices' (Dal.) = turc. *naz.*

Udzarcă 'cu uger mare, despre vacĭ' (Dal.) < **udzîrarcă* < *udzîri* (Dal.).

Minghĭuşarcă n. de capre, oi (megl.) mr. *mărdzilată* (Pap. Megl.) < *minghĭuş* 'cercel' (Dal.).

POSESIUNEA UNEI CALITĂŢI.

Grọn *şutarc* 'un fel de grîu' (megl.) < *şuţ* 'fără coarne, fără urechĭ' (megl.) 'fără păr' (Mih.).

CONŢINUTUL.

Duzińarcu 'potrivit, graţios' (Dal.) < *duzeni* 'acord, potrivire' (Dal.) = turc. *düzen.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Ucarcu 'de o ocă, care cîntăreşte o ocă' (Dal.) < *ucă, ocă* (Dal.).
Criminarcă 'cu cremene, puşcă' (megl.) < *crẹmini.*

Originea: -άρικος, -ιάρικος (G. Pascu) introdus prin:
Protaricŭ, potraricŭ, potralicŭ (Pap. S.), *prutarcu, purtaric* (Dal.) 1. prim născut, 2. femeie şi vită care naşte prima dată < *πρωτάρικος < πρῶτος, cf. πρωτάρα 'femme qui accouche pour la première fois'.
diplarcu 'îndoit, prea larg' (Dal.) < *διπλάρικος < διπλός double, δίπλα pli, repli.
Lughiaric 'simpatic, prudent' (Mih.) < *λογιάρικος < λογή 'sorte, manière', λογιάζω 'penser, juger'.
Aruzîarcu 'noduros' (Dal.) < ῥοζιάρικος (G. Meyer, Ngr. St. III 74).
Lişarcu 'turbat' (Dal.) < λυσσιάρικος. — Pentru *ş* + *voc.* < *sĭ* + *voc.* cf. *anácşu* 'nedemn' (Dal.) < ἀνάξιος, *faşanó* 'fazan' (Dal.) < φασιανός, *işa* adv. 'tocmaĭ, just' (Mih.) < ἴσια, *mişac* 'mijlociu' (Dal.) < μεσιακός.
Ngrîñarcu 'care se smorcăeşte, care se scânceşte' (Dal.), *ngărñericu* 'supărăcios, dificil, om căruia nu-i intri în voe' (Mih.) < γρυνιάρικος 'hargneux, querelleur, difficile, acariâtre' (din it. dial. *grigna*).
Năpuderic, anapuderic 'îndărătnic, încăpăţînat' (Mih.) < *ἀναποδιάρικο = ἀνάποδος 'qui est à l'nvers'
Zñiseric 'care face pagubă' (Mih.) < *ζημιωσιάρικος < ζημίωσις 'dommage, perte', de unde *zñisesc* 'păgubesc' (Mih.), cf. şi ζημιάρης 'nuisible' < ζημία 'dommage, perte', ζημιῶ 'nuire, léser'.

IC *(-'ik)*

Observaţie.—Mr. megl.—Sufixul apare mai des sub forma sincopată *-(i)cu.*

Funcţiunea.

Formează adiective a căror nuanţă este greu de precizat.

Andornic 'care umblă separat, care trăeşte separat; răsleţ' (Dal.), *(a)ndornic* 'svânturatic' (Pap.B.)—*durn* 'nebun, prost' (Pamfile, Joc. II, 171), *turlu* 'nebun, prost' (Dal.).
**Driptatic*, cf. adv. *driptatica* 'cu drept, pe drept' (Mih.) < *driptate.*

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Sertic=sertu 'iute, nervos, tare' (Dal.) < turc. *sert.*

Abraşcu 'obraznic' (Dal.) < turc. *abraş* 'bigarré, bariolé' (cheval), cf. dr. *abraş* 'rău'.

Bircu=biru 'drăguţă, termin de desmierdare' (Mih.)=alb. *bir* 'fils', pl. *bil* 'fils, enfants'.

Boşcu 'indolent, nepăsător, nepregătit' (Dal.) < turc. *boş* 'vain, vide, inutile, futile; oisif, desoeuvré, divorcé', de unde şi ngr. μπόσικος 'vide, vain, futile, inutile, superflu' (Thumb).

Culcu=cul 'roşietic, despre părul animalelor' (Dal.) < turc. *kula* 'roux, couleur rousse', *kula at* 'cheval bai', de unde şi ngr. κούλας 'cheval pie'.

ńicuzancu (Dal.) = *ńicuzan* (Pap. B.) 'micuţ, mititel'.

Sîrbescu 'nervos, vioiu, sprinten, agei' (Dal.) < turc. *serbes* 'liber, de capul luĭ'.

Şişcu 'trappu' (Mih.) < turc. *şiş* 'enflé, gouflé'.

Zăifcu (Pap. B.), *zîifcu* (Dal.) 'qui a une indisposition, malade' <turc. *zaĭif* 'faible, maigre'.

**Zorcu*, cf. adv. *zorcă* 'cu forţa' (Dal.) < turc. *zor* 'force, violence'.

Megl. *utcu* 'sot' < **huticu* < *hut* idem (Dal.) = alb. *hut*, de unde şi ngr. κουτός.

Forma originară şi sincopată se găseşte în:

Alic şi *alcu* 'écarlate' (Dal.) < turc. *al* 'rouge', de unde şi ngr. ἄλικος.

Originea: -'ικος (G. Pascu), introdus prin:

Moric, morcu 'purpurin' (Dal.) < μόρικος 'purpurin, violet très foncé'.

In *-ic* se termină şi câteva substantive, ale căror radicale sunt ngr.:

Chendic 'lână bătută, stogoşă' (Dal.) < κεντῶ 'piquer, aiguillonner, broder', cf. *chindimă* 'broderie' (Mih.) < κέντημα.

Pindánică=pindáná 'foae de arborĭ întrebuinţată pentru tămăduirea rănilor şi bubelor' (Mih.), prob. *pindînică* 'patlagină; plantain' (Dal.) < πεντάνευρον 'plantain'.

Ţîndzifcu=ţîndzif 'jujube' (mr., Pag. Megl. sub *sirc*) =τζίντζιφον.

Lucánic, lucangu 'cârnaţ' (Dal.) < λουκάνικον.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-ic* a trecut :
Nipîrtică 'vipère' < alb. *nepârtkâ.*

IMEN *(-imén).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN ADIECTIV POSESIV.

Mintimen (Pap.B.), *mindimen* (Dal.) 'sage' < *minte, mindi.*

Originea : Extras din (A. Philippide, Pr. 157) :
Mbistimen (Pap.B.), *pistimen* (Dal.) 'fidèle, dévoué' < ἐμπιστευμένος (Thumb).
Caimenu 'malheureux' (Mih.) < καϊμένος.

In ngr. μένος este forma participiului perfect pasiv.

IOT *(-ĭót).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

APARŢINEREA.

Fîlcîrγĭot 'persoană care cu vitele sale trăeşte sub stăpânirea unuĭ proprietar de oĭ' (Dal.) < *fîlcari* 'maĭ multe familiĭ cu oĭ şi cu vite care trăesc sub stăpînirea unuĭ *celnic* [=proprietar de oĭ]' (Dal.).

IN SPECIAL ORIGINEA ETNICĂ.

Fărşărotu 'Romîn din Tesalia şi Albania' (Mih.) — *Frăşarĭ* 'nume de sat romînesc în Albania'.
Hăşot = Român din provincia *Hăş* (Pap.B.), bulg. *hâş* 'miséreux, sans-culotte'.

Originea : -ιώτις (G. Pascu), introdus prin :

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Avdel'ot 'persoana din *Avdela*' (Capidan, 28) < ngr. ἀβδέλλα 'lipitoare'.

Dinischĭot 'locuitor din *Deniscu*' (Pap.B.).

Sămărńot 'persoană din *Samarina*' (Capidan, 28) < σαμάρι 'bât'.

Patriot (Dal.) < πατριώτις.

IT *(-'it)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN SINGUR DERIVAT.

Sîrpit 'vif, alerte, éveillé, intelligent' (Dal.) < turc. **serb*, cf. *sîrbescu* 'vif, alerte, nerveux' (Dal.) < turc. *serbes* 'libre', de unde şi ngr. σερπετός 'vif, alerte'.

Originea: -'ετος (G. Pascu), introdus prin:

Adγiafórit 'inutile, vain' (Dal.) < ἀδιαφόρετος.

UT *(-'ut)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

UN ADIECTIV DIMINUTIV.

ńicut 'micuţ' (Dal.) < *ńic*.

Originea: -'ωτος (G. Pascu), introdus prin:

Afondut 'fără fund, foarte adînc, fig. căruia nu i se poate şti gîndul, diplomat' (Dal.) < *φόντωτος < φόντος 'fund' (G. Meyer, Ngr. St. III 71, din it. *fondo*).

Discufut 'fără căciulă' (Dal.) < ξεσκούφωτος prin amestecul prefixului *des*.

Două adiective devenite subst.:

δiól 'mînz, cal de doĭ anĭ' (Dal.) < δίωτος atestat cu înţelesurile 'à deux anses, à deux manches' (der. dela δύο 'doĭ'), a păstrat pe *o* din cauză că erà disiliab.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

arócut 'pantă, povîrniş' (Dal.) < *ῥόκωτος < ῥόκα 'stîncă' în μαρόκος 'stîncă mare' (G. Meyer, Ngr. St. IV 77), din ital. *rocca.*

Din *mic* pl. *micĭ* (megl.)+*ńicut* s'a născut *micĭcut* 'micuţ' (megl.), iar prin analogie cu acesta s'a născut *unęcĭcut* 'puţintel' *unęc* 'oleacă' (megl.).

UTOS *(-utós).*

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

ASĂMĂNAREA.

Gurgul'utos (Pap.B.), *gurgul'tos* (Dal.) 'rotunzit, rotund', *gurgul'ŭ* 'lucru mic, rotund' (Dal. Pap. B.).

Plîcĭutos 'turtit, plat' (Dal.) < bulg. *ploča* 'plaque', de unde şi *plîcĭusescu* 'turtesc' (Dal.).

Stufutos 'stufos, îndesat' (Dal.) < *tufă*, de unde şi *stufos* (Pap. B.).

Originea: -ωτός (G. Pascu), introdus prin:

Cuvutos 'găunos' (Dal.) < γαβατωτός.

Fundutos 'tufos, stufos' (Dal. Pap. B.) < φουντωτός.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE-ADIECTIVALE.

ACHE *(-áke).*

Observaţie. — Dr. dial., mr. megl. *-achi.* — Singurul sufix ngr. în dr.

Funcţiunea.

SUBSTANTIVE.

DIMINUTIVE.

Diminutive alintătoare.

Nume de botez.

Costache < Coste, Dumitrache < Dumitru.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Nume de familie.

Adamachi (Mold.) < *Adam.*

Agachi, păstrat în Mold. în *înghite- Agachi*! (Hasdeu, 481) < *agă.*

Furtunache (Pamf. J. III 50) < *Furtună.*

Ursachi < *Urs.*

Nume de câni.

Lupache < *Lupu* (Şez. VIII 115).

Parisache (Şez. VIII 115), *Parizache* (Săgh. 62) < *Paris* (Şez. VIII 115).

Samurache < *Samur* (Şez. VIII 115).

Ursache < *Ursu* (Şez. VIII 115).

DEPRECIATIVE.

Buturachi 'bubă rea' (megl.) = *butur* idem (Dal.), bulg. *butúr* Vét. 'ozène', *buturač* Vet. 'morve'.

ADIECTIVE.

DEPRECIATIVE.

Fudulache (Mold.) < *fudul.* — In Şez. VIII 114 cuvântul este atestat ca nume de câne.

Hîdachi 'urît caşi dracu; epitet dat draculuĭ din punct de vedere a urîţenieĭ' (Şez. V 98) < *hîd.*

SUFIXE COMPUSE.

-ucachi *(=-uc+-achi).*

Beĭcachi 'beĭŭ mic' < *beĭŭ* (Hasdeu, 481, sub *agachi*).

Originea: -άκι (Hasdeu, 168—169), introdus prin:

Muţunachi 'copil mic, alintător' (Mold.), *moţinachĭ* 'fată drăgălaşă' (Săgh. 60) — *μουτζουνάκι, μούτζουνον 'visage'.

Cuţachi 'partea de dinapoĭ a samaruluĭ, de care se prinde funia' (megl.), *cuţache* 'un fel de cîrlige depe samare de care se agaţă greutăţĭ' (Mih.), *cuţachĭă* 'cîrlig de samar' (Dal.), *cuţache* 'oblînc' (Pap. B.) < κουτζάκι 'partea de dinapoĭ a samaruluĭ' (Aravant).

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Hărtache 'carte de jeu' (Pap. B.) < χαρτάκι 'petit papier'.

Stăvărache nume de câne (Şez. VIII 115) — *Stavăr* n. de familie (Mold.) = σταυρός 'croix'.

Megl. *ţăfărlachĭŭ* 'luette' — mr. *stăflit* idem (Dal.) = bulg. *staveleţ*.

Enachi < Γιαννάκι.
Ghĭorgachi < Γεωργάκι.
Mihalachi < Μιχαλάκι.
Nicolachi < Νικολάκι.

Fenomene de Analogie.

La grupa cuvintelor în *-achi* a trecut :
Sîrmachi 'pauvre, indigent' (Şez. V 123) < bulg. *sirómah*.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-achi* sunt : 1. masculine, când arată o fiinţă, — 2. feminine, când arată un lucru. — *Ţăfărlachĭŭ* şi *buturachi* sunt totuş masculine.

IT *(-it)*.

Observaţie. — Mr.

Funcţiunea.

ADIECTIVE.

ORIGINEA LOCALĂ.

Călăritu = persoană din oraşul *Călare* (Papahagi, Trecut. cult. Ar. 25).

SUBSTANTIVE.

NUME DE BOLI.

Megl. *uşnit* 'rhume' < *uşnesc* 'être enrhumé'.

Originea : -ίτης, -ῖτις (G. Pascu), introdus prin :

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Morail, Murait=locuitor din *Moreĭa* (Papahagi, Trecut. cult. Ar. 34), Μωραΐτης.

Alîchil, slîghil 'rachitisme' (Dal.) < ῥαχῖτις, ῥαχίτις.

Plivril 'pleurésie' (Dal.) < πλευρῖτις.

ITIC *(-itik)*.

Observaţie. — Mr. (megl.?).

Funcţiunea.

ADIECTIVE.

Hăirlitic, hăirlitcu 'de bon augure, heureux' (Pap.B.), *hairlitica* adv. 'cu noroc' (Mih.) < turc. *hairlî* 'bon, salutaire'.

Suilitcu 'de race' (Dal.) < turc. **soĭli* < *soĭ* 'race'.

Şubeĭlătic 'douteux, suspecte' (Pap.B.) < *şubiili* 'suspecte' (Dal.)=turc. *şübheli* 'douteux, incertain'.

**Ugurlitic* 'de bon augure', cf. adv. *ugurlitica* (Mih.)=*hairlitica* < *ugurliŭ* 'de bon augure' (Mih.)=turc. *oγurlu*, cf. şi ngr. ὀγουρλούδικος 'de bon augure, heureux'.

UN SUBSTANTIV.

Alaitcă s. f. pl. *alaitchi* 'l'entourage de la cour' (megl.) <turc. *alaĭ* 'troupe, bande'.

Originea: -ῖτικος (G. Pascu).

SUFIXELE VERBALE.

Sufixele verbale sunt: *-ips* < -εύω aor. -'εψα, *-ĭis* < -ιάζω aor. -ίασα, *-is* < -ίζω aor. -'ισα, *-us* < -όνω aor. -ωσα.

Observăm că aceste sufixe fiind relativ recente, ele n'au putut fi primite ca accentuate.

Lipsa accentului a provocat efecte fonetice. Mai întâiu sufixele s'au format dela radicalul aoristului, care, afară de un singur caz, este neaccentuat. Apoi în -εύω—-'εψα *e* s'a schimbat în *i*: *-ips*; în -όνω—-'ωσα *o* s'a schimbat în *u*: *-us*; în -ιάζω— -ίασα *i* s'a s'a schimbat în *ĭ* şi *a* s'a schimbat în *ă*, apoi, fiind precedat de *ĭ*, în *e* şi apoi în *i*: *-ĭas, -ĭăs, -ĭes, -ĭis, -is*. Sufixul *-is* < -ιάζω s'a confundat cu *-is* < -ίζω.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Lipsa accentului a făcut în sfârşit ca verbele derivate să aibă prezentul slab : toate sunt de conjugarea IV şi fac deci prezentul prin *-esc.*

IPS *(-ips).*

Observaţie. — Mr.

Derivate.

Crişţinipsescu 'devenir chrétien' (Dal.) < *crişţin.*

Gînguripsescu 'devenir vert-noir, teindre en vert-noir' (Dal.) < *gángur* 'vert-noir' (Dal.).

Pîngînipsescu 'devenir méchant' (Dal.) < *pîngîn* 'méchant' (Dal.).

UN SUFIX COMPUS.

-îlipsescu < -αλεύω.

Zburdîlipsescu (Dal.) = *zburd* (dr.).

Originea : -εύω aor. -'εψα (G. Pascu), introdus prin :

Clîdipsescu 'élaguer ; tailler' (Dal.) < κλαδεύω.

Hunipsescu 'digérer' (Obed.) < χωνεύω.

Mîndipsescu 'ensorceler' (Obed.) · μαντεύω 'deviner, prédire'.

Mulipsescu 'se contagier' (Obed. Dal.) < μολεύω.

Pidipsescu (Obed.), *piδipsescu* (Dal.) 'châtier, punir' < παιδεύω.

Plînipsescu 'tromper ; séduire' (Dal.) < πλανεύω.

IS *(-is).*

Observaţie. — Mr. — Sunetul *i* se sincopează uneori atât în derivate cât şi în împrumuturi. — *Tis* > *ts, ţ.*

Derivate.

Cîudisescu 's'étonner' (Dal.) < *cîudiă* (Dal.), *cîudie* (Pap.) 'étonnement'.

Dîrdîrsescu = *dîrdîrescu* (Dal.) 'jaser'.

Arupîţescu 'faire du bruit' (Dal.) < **ruputisescu* < *róput* (Pap.B.).

Originea : -ίζω oar. -'ιδα + -ιάζω aor. -ίασα (G. Pascu) introdus prin :

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Andrîlisescu 'étourdir, donner le vertige' (Dal.) < ἀντραλίζω.
Cuprisescu 'fumer la terre' (Dal.) < κουπρίζω.
Ndurchisescu 'aiguiser' (Dal.) < τροχίζω.
Nghirdisescu 'gagner' (Dal.) < κερδίζω.
Pîńisescu 'balayer le four' (Dal.) < πανίζω.
Tuchisescu 'prêter à usure' (Dal.) < τοκίζω.
Xistrisescu (Dal.), *sistrisescu* (Obed. Dal.) 'étriller' < ξυστρίζω.

Scîńisescu 'exciter' (Dal.) < σκανιάζω 'ennuyer', cf. *sicliţescu* 1. 'exciter' (Dal.), 2. 's'ennuyer' (Pap.B.).
Vrîhńisescu 's'enrouer' (Dal.) < βραχνιάζω.

Sunetul *i* din sufix s'a sincopat uneori atât în împrumuturi directe cât şi în derivate mr.
Anîschirsescu 'fouiller' (Dal.) < ἀνασκελίζω.
Artirsescu 'donner davantage ; renchérir' (Dal.) < ἀρτηρίζω.
Asplinsescu 'se dépiter' (Dal.) < σπληνίζω.
Culîrsescu 'empeser' (Dal.) < κολλαρίζω.
Lăhtărsescu (Obed.), *lihtîrsescu* (Dal.) 's'effrayer' < λαχταρίζω (Aravant).
Psusescu, supsescu 'crever' (Dal.) < **psuţisescu* < ψοφίζω.
Scîlsescu 'fouiller' (Dal.) < σκαλίζω.
Strîngulsescu 'luxer' (Dal.) < στραγγουλίζω.
Stulsescu 'orner' (Dal.) < στολίζω.

Aδinîţescu 'affaiblir, débiliter' (Dal.) < ἀδυνατίζω
Avgîţescu 'accroitre, augmenter' (Dal.) < αὐγατίζω.
Numîţescu 'nommer' (Dal.) < ὀνοματίζω.
Nuţescu 'devenir humide' (Dal.) < νοτίζω.
Θimńiţescu 'encenser' (Dal.) < θυμιατίζω.

US *(-us)*.

Observaţie. — Mr.

Derivate.

Afundusescu=afundedzu 'submerger, plonger' (Mih.).
Arîcĭusescu 's'ébouriffer' (Dal.) < *aricĭă* 'hérisson' (Dal.).
Aruvursescu, aruvulsescu 's'abîmer, se fondre, se miner' < **aruvusescu*, bulg. *rovĭa* 'bêcher, creuser, fouiller', cf. şi *rovâk* 'friable'.
Cĭudusescu=cĭudisescu, mi *cĭudescu* 's'étonner' (Pap.B.).

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

Dîngusescu 'remplir' (Dal.) < *dînga* 'rempli'.
Limnusescu 'être stupéfié' (Dal.) < *lemn.*
Mustusescu 'a se face de must, a se mînji de must' (Dal.) <*must.*

Originea: -όνω aor. -'ωσα (G. Pascu), introdus prin :
Aruzusescu 'enraciner' (Dal.) < ῥιζόνω.
Axiusescu 'être digne' (Dal.) < ἀξιόνω 'juger digne ; rendre digne'.
Fundusescu 'se couvrir de feuilles' (Dal) < φουντόνω 'devenir touffu'.
γinglusescu 'sangler' (Pap.B.) < ἰγγλόνω.
Pizmusescu 'agacer, énerver, se fâcher' (Dal.), *nchismusescu* 'envier' (Obed.) < πεισμόνω 's'obstiner, s'entêter, se fâcher, se courroucer'.
Sîvînĭusescu 'ensevelir ou envelopper un mort dans un linceul' (Dal.) < σαβανόνω.

Simisescu 'se rappeler' (Dal.) < **simĭusescu* < σεμειόνω 'noter, remarquer'.

SUFIXELE ADVERBIALE.

A *(-á, -'a).*

Observaţie. — Mr.

ADVERBE DE MOD.

1. *Adîncá, adancá* (Pap.B.) = dr. *adînc.*
Afundá (Mih.), *ahîndá* (Pap.B.), *(a)handá* (Dal.) = dr. *afund.*

2. *Abúşala* (Pap. B.) = dr. *de-abuşile* 'à quatre pattes'.
Apoĭa, dĭapoĭa, dipriapoĭa 'ensuite, après' (Dal.) = dr. *apoĭ.*
Castilea 'exprès' (Dal.) < turc. *kast-ile.*
Dinanúmira 'sur les épaules' (Dal.) < *anumir* 'épaule' (Dal.).
Driptatica 'avec justesse' (Mih.) < *driptate.*
Iara 'de nouveau' (Dal.) = dr. *ĭar.*
Miziĭa (Obed. Mih.) = *mizii* (Dal.) 'à peine, difficilement' < alb. *mezi.*
Nólgica (Pap.B. Dal.), *nolgĭuca* (Mih.) 'au milieu' < *nólgic* (Pap.B. Dal.).
Ugurlítica 'cu noroc' (Mih.) < *ugurliŭ* (Mih.).

Originea: Extras din α adverbial. In adevăr, în neogreaca „zu einem Adjectiv wird das entsprechende Adverbium gebildet

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)

durch das Neutrum Pluralis, z. B. ἀκριβός-ἀκριβά ",Thumb, 52 (G. Pascu).

Adica 'injustement ; à tort' (Mih.) < ἄδικα.

Aγnánghia 'vis-à-vis, en face' (Dal.) < ἀγνάντια.

Ahórγĭa 'à part, séparément' (Dal.) < χώρια.

Amblátea 'de travers' (Dal.) < πλατειά.

Anámisa adv. şi prep. 'la mijloc, printre' (Pap. B.) < ἀνάμεσα 'parmi, au milieu de'.

Anápuδa 'à l'envers, gauchement, de travers' (Dal.) < ἀνάποδα.

Anarga, pĭanaγa 'lentement' (Dal.) < ἄναργα.

Areá 'peu souvent' (Dal.) < ἀραιά.

Efcula 'uşor, lesne ; facilement' (Mih.) < *εὔκολα, cf. *éfcul* 'uşor ; aisé, facile' < εὔκολος.

Fisica 'naturellement' (Mih.) < φυσικά.

Isea 'egal, drept, tocmaĭ, deopotrivă' (Dal.) < ἴσια 'également, directement'.

Mátea 'en vain' (Obed.) < μάτην 'en vain, inutilement', μάταιος 'futile, vain, inutile'.

Plaĭná (de ∽) 'pe plaiu' (Pap.B.) < *πλαγινά, πλαγινός 'latéral', cf. πλάγι 'côté, côteau, versant', πλάγιον 'côté, flanc, côte', de unde *plaĭŭ* (Pap. B.).—Intrebuinţarea adverbului cu prep. *de* aminteşte adverbul vgr. ἐκ πλαγίου=πλάγιον 'de côté, obliquement'.

Taha 'oarecum, soit-disant' (Obed. Dal.) < τάχα 'peut-être'.

Tahiná, tahná 'de dimineaţă' (Dal.) < ταχυνά (Aravant.), ταχυνός 'matinal'.

Tora 'maitenant' (Obed. Dal.) < τώρα.

Aniorihta, a niorihta 'ventre à terre' (Pap.B.)—*nior* 'nuage'.

Hima 'en bas, par terre' (Dal.)—alb. *himá* 'précipice, plaine' < ngr. χύμα 'effusion', χυμάω 'se précipiter', cf. şi ngr. χαμαί 'en bas, par terre'.

In următoarele adverbe finalul *a* este de altă origine decât neogreacă :

Azvarna 'tîrîş' (Pap.B.) < σδάρνα 'grapă, de unde şi adv. alb. *svarna*, cf. dr. *grăpiş*.

Dáima 'toujours' (Dal.) < turc. *daĭima*.

Gĭusta 'just, tocmaĭ' (Dal.) < it. *(alla) giusta*.

Lesta 'gata' (Dal.) < it. *(alla) lesta*.

Mata 'iarăş, din nou' (Dal.) < alb. *meta*.

BDD-B19-08 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 44.195.47.227 (2024-03-28 15:54:49 UTC)